

Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru
Diabetic Eye Screening Wales

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20

Tachwedd 2021

Amdanom ni

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru.

Rydym yn rhan o'r GIG ac yn adrodd i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn Llywodraeth Cymru.

Ein gweledigaeth yw sicrhau Cymru iachach, hapusach a thecach. Rydym yn gweithio yn lleol, yn genedlaethol, gyda'n partneriaid ac ar draws cymunedau yn y meysydd canlynol:

Diogelu iechyd — darparu gwybodaeth a chyngor a chymryd camau i ddiogelu pobl rhag clefyd trosglwyddadwy a pheryglon amgylcheddol

Gofal sylfaenol, cymunedol ac integredig — cryfhau effaith iechyd y cyhoedd drwy bolisi, comisiynu, cynllunio a darparu gwasanaethau

Microbioleg — darparu rhwydwaith o wasanaethau microbioleg sy'n cynorthwyo diagnosis o glefydau heintus a'u rheoli

Diogelu — darparu arbenigedd a chyngor strategol i helpu i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed

Sgrinio — darparu rhaglenni sgrinio sy'n cynorthwyo canfod clefydau'n gynnar, eu hatal a'u trin

Gwybodaeth iechyd — dadansoddi data iechyd y cyhoedd, dod o hyd i dystiolaeth a rheoli gwybodaeth

Gwella ansawdd a diogelwch cleifion y GIG — darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r GIG i wella canlyniadau cleifion

Polisi, ymchwil a datblygu rhyngwladol — dylanwadu ar bolisi, cynorthwyo ymchwil a chyfrannu at ddatblygu iechyd yn rhyngwladol

Gwella iechyd — gweithio ar draws asiantaethau a darparu gwasanaethau i'r boblogaeth er mwyn gwella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd

Rhagor o wybodaeth

Gwefan: icc.gig.cymru
E-bost: ymholiadau.cyffredinol@wales.nhs.uk
Twitter: [@IechydCyhoeddus](https://twitter.com/IechydCyhoeddus)
Facebook: facebook.com/iechydcyhoedduscymru

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

Mae'r adroddiad hwn yn grynodedb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru ar gyfer y flwyddyn o fis Ebrill 2019 tan ddiwedd mis Mawrth 2020.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru
2019-20

Dyddiad: Tachwedd 2021

ISBN: 978-1-78986-154-458

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn a rhoi adborth arno cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Is-adran Gwybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y
Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ
Ffôn: 029 2010 4405

E-bost: Screening.Information@wales.nhs.uk

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg heb oedi / We welcome correspondence and phone calls in Welsh. We will respond to correspondence in Welsh without delay.

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn cael eu diweddaru'n barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diweddaru'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel rhywun y mae angen gwasanaeth sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Derbynnir data o nifer fawr o ffynonellau gwahanol sy'n amrywio o ran cywirdeb a chyflawnder. Mae'r Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data – er enghraifft data practis meddyg teulu – ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data – er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnder y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darllenydd fod yn ymwybodol bod data yn cael eu diweddaru'n barhaus a gall fod mân ailaddasiadau yn y niferoedd a ddyfynnir yn y ddogfen hon o un flwyddyn i'r llall oherwydd adnewyddu data.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

© 2021 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

Gellir atgynhychu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored

www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ ar yr amod ei fod yn gywir ac nad yw'n cael ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Delweddau'r clawr gan Patrick Brinksma.

Mae'r hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dylunio a'r diwygio yn eiddo i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

Cynnwys

1	CYFLWYNIAD	5
1.1	Negeseuon allweddol i'r cyhoedd.....	5
1.2	Cyflawni'r rhaglen	6
1.3	Llwybr sgrinio	6
2	PENAWDAU YSTADEGAU 2019-20.....	7
3.1	Cwmpas	8
3.2	Nifer y rhai a gafodd eu sgrinio.....	12
3.3	Cynnig sgrinio'n amserol.....	12
3.4	Adroddiad ar ganlyniadau sgrinio	14
3.5	Retinopathi a nodwyd	16
3.6	Atgyfeiriadau i Offthalmoleg	19
4	DIFFINIADAU	21
5	TÎM CYNHYRCHU.....	23

Tablau a Graffiau

Tabl 1:	Cwmpas sgrinio llygaid diabetig yn ôl bwrdd iechyd	10
Tabl 2:	Cwmpas yn ôl cwintel amddifadedd	11
Tabl 3:	Nifer y rhai a gafodd eu sgrinio fesul Bwrdd Iechyd	12
Tabl 4:	Cyfranogwyr a gafodd eu hailalw o fewn 12 mis yn ôl bwrdd iechyd	13
Tabl 5:	Llythyrau canlyniadau a argraffwyd yn ôl bwrdd iechyd.....	14
Tabl 6:	Dadansoddiad o bresenoldeb retinopathi yn ôl bwrdd iechyd....	17
Tabl 7:	Canlyniadau retinopathi yn ôl bwrdd iechyd	18
Tabl:8	Atgyfeiriadau brys ar gyfer retinopathi ymledol gweithredol (R3A) i offthalmoleg o fewn 14 diwrnod yn ôl bwrdd iechyd.....	19
Tabl 9:	Pob atgyfeiriad brys i offthalmoleg yn ôl bwrdd iechyd	20

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

1 Cyflwyniad

Croeso i'r trydydd adroddiad ystadegol blynyddol i'w gyhoeddi gan Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru (DESW); Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Cafodd DESW (Gwasanaeth Sgrinio Retinopatheg Diabetig Cymru yn flaenorol) ei gomisiynu'n wreiddiol fel gwasanaeth cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru ym mis Gorffennaf 2002. Daeth DESW yn weithredol ym mis Mehefin 2003 ac erbyn 2004 roedd yn darparu gwasanaeth i gyfranogwyr ym mhob ardal Bwrdd Iechyd. Cafodd y gwasanaeth ei gynnal gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro tan fis Ebrill 2016 pan drosglwyddodd i ymuno â'r Rhaglenni Sgrinio seiliedig ar boblogaeth eraill a ddarperir gan yr Adran Sgrinio, Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Nod y gwasanaeth yw canfod retinopathi diabetig cyn colli golwg. Mae tystiolaeth ymchwil yn dangos bod nodi a thriniaeth gynnar yn gallu atal colli golwg mewn 70 – 90% o bobl â retinopathi diabetig sy'n bygwth golwg^{1 2}.

Mae'r rhai sy'n 12 a hŷn sydd wedi cael diagnosis o ddiabetes, sydd wedi cofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru, yn gymwys ac yn cael eu gwahodd am brofion sgrinio'r retina rheolaidd gyda DESW.

Ym mis Mawrth 2020, gwnaed y penderfyniad anodd i oedi rhai o'r rhaglenni sgrinio cenedlaethol yng Nghymru, gan gynnwys DESW, mewn ymateb i bandemig COVID-19. Effeithiodd y penderfyniad i oedi ar glinigau a drefnwyd ar gyfer ar ôl 17 Mawrth. Er mai dim ond ar gyfran fach iawn o'r flwyddyn 2019-20 yr effeithiodd hyn, rydym hefyd yn ymwybodol bod y pandemig a ddaeth i'r amlwg rhwng mis Ionawr a mis Mawrth wedi effeithio ar ymddygiad rhai o'r rhai a wahoddwyd i gael eu sgrinio gyda rhai yn dewis gohirio neu ganslo eu hapwyntiad.

1.1 Negeseuon allweddol i'r cyhoedd

- Mae sgrinio llygaid yn rheolaidd yn lleihau eich risg o golli golwg a achosir gan retinopathi diabetig

¹ Diabetic Retinopathy Study Research Group (1981) Photocoagulation treatment of proliferative diabetic retinopathy. Clinical application of Diabetic Retinopathy Study (DRS) findings, DRS Report Number 8. Ophthalmology 88: 583–600

² Early Treatment Diabetic Retinopathy Study (ETDRS) Research Group (1985) Photocoagulation for diabetic macular edema. Early Treatment Diabetic Retinopathy Study report number 1. Arch Ophthalmol 103: 1796–806

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

- Mae retinopathi diabetig yn gymhlethdod cyffredin mewn diabetes sy'n effeithio ar y rhan o'r llygad sy'n 'gweld': y retina
- Mae retinopathi yn cael ei achosi pan fydd pibellau gwaed bach yn y retina yn tyfu neu'n gollwng. Dros amser, gall hyn effeithio ar olwg dros dro neu'n barhaol
- Hyd nes iddo gyrraedd cam hwyr, nid yw'r rhan fwyaf o bobl â retinopathi yn profi unrhyw symptomau na cholli golwg; nid ydynt yn gwybod yr effeithir arnynt
- Sgrinio llygaid yn rheolaidd yw'r ffordd orau o nodi a oes gennych unrhyw retinopathi
- Gall retinopathi cam cynnar gael ei wrthdroi drwy gadw lefelau siwgr gwaed o fewn yr ystod darged; gall retinopathi mwy datblygedig gael ei drin gan bigiadau llygaid neu gan laser
- Mae sgrinio DESW yn brawf am ddim gan y GIG a gynhelir mewn lleoliadau cymunedol ledled Cymru
- Nid yw'r prawf sgrinio yn 100% gywir ac mae risgiau'n gysylltiedig â thriniaeth ar gyfer retinopathi diabetig
- Dewis y cyfranogwr yw cymryd rhan mewn sgrinio llygaid diabetig.

1.2 Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am reoli, cyflawni a sicrhau ansawdd y rhaglen. Mae'r rhaglen yn cyflogi Pennaeth Rhaglen amser llawn, Cyfarwyddwr Clinigol sesiynol ac Arbenigwr Cyswllt. Ers 2020, mae goruchwyliaeth glinigol a phroffesiynol sgrinio wedi'i chynnal gan bedair nyrs amser llawn. Yn ystod yr amser a gwmpesir gan yr adroddiad hwn, roedd y rhaglen yn cyflogi dwy nyrs amser llawn. Aeth y rhaglen ati i ailstrwythuro'r gwasanaeth yn 2019, gan ehangu tîm rheoli DESW sy'n cefnogi cyflawni Cymru gyfan ar draws y swyddogaethau cadw lle clinigol, darpariaeth clinig a graddio delweddau i un ar ddeg, gyda chymorth gan dîm ysgrifenyddol a gweinyddol.

Mae'r tîm sgrinio, sy'n darparu'r clinigau sgrinio, yn cael eu staffio gan 35 o Gynorthwyr Gofal Iechyd a 33 o Ffotograffwyr Retinol, sy'n gweithredu o dair canolfan ledled Cymru. Yn dilyn ailstrwythuro'r gwasanaeth, mae ein sgrinwyr yn cael eu cefnogi gan reolwyr lleol sy'n cyfuno cyfrifoldebau rheoli a darparu clinig. Mae'r holl ddelweddau retinol a gymerir ledled Cymru yn cael eu hadolygu a'u graddio gan ein tîm graddio o 15 sydd wedi'u lleoli yn Nhrefforest, de Cymru. Mae'r Graddwyr yn cael eu rheoli gan staff sy'n cyflawni dyletswyddau graddio a rheoli.

1.3 Llwybr sgrinio

- Mae'r rhai sy'n 12 a hŷn sydd wedi cael diagnosis o ddiabetes, sydd wedi cofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru, yn cael eu hatgyfeirio i DESW ar gyfer sgrinio'r llygaid yn rheolaidd

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

- Mae pobl gymwys yn cael eu gwahodd i sgrinio'r llygaid mewn dros 130 o leoliadau cymunedol ledled Cymru, fel ysbytai, canolfannau iechyd, practisau meddygon teulu, neu un o unedau symudol DESW
- Bydd cyfranogwyr yn cael ymgynghoriad byr gydag un o Gynorthwyr Gofal Iechyd DESW. Ar ôl gwirio craffter golwg (siart llygad), rhoddir diferion llygaid er mwyn gwneud canhwyllau'r llygaid yn fwy
- Ar ôl aros am tua 20 munud er mwyn i'r diferion llygaid weithio, bydd y ffotograffydd yn cymryd ffotograffau o gefn y llygaid gan ddefnyddio camera arbennig
- Caiff y delweddau eu graddio er mwyn nodi a oes unrhyw retinopathi diabetig yn bresennol, ac os yw'n bresennol byddant yn nodi difrifoldeb y retinopathi
- Caiff llythyrau sy'n cynnwys y canlyniadau sgrinio ac sy'n esbonio'r camau nesaf eu hanfon at bob cyfranogwr:
 - Lle nad oes retinopathi, neu dim ond swm cyfyngedig o retinopathi cefndirol yn bresennol, caiff y cyfranogwr ei ailwahodd i gael ei sgrinio gan DESW mewn tua 12 mis
 - Lle mae retinopathi fymryn yn brin o fod yn gyflwr y gellir ei atgyfeirio gyda ffactorau risg ychwanegol, efallai y caiff y cyfranogwr ei ailalw ar gyfer sgrinio DESW mewn 6 mis i fonitro ei retinopathi (gwyliadwriaeth)
 - Mae cyfranogwyr â retinopathi a allai fygwth golwg yn cael eu hatgyfeirio i Adran Offthalmoleg eu hysbyty lleol am asesiad arbenigol
 - Os yw'r cyfranogwr yn feichiog, caiff ei hailalw ymhen 3 mis, p'un a oes unrhyw retinopathi yn bresennol ai peidio
 - Weithiau, nid yw'r delweddau a gymerir yn ddigon clir i wneud asesiad llawn (delweddau 'annigonol'). Mae'r cyfranogwyr hyn naill ai'n cael eu hailwahodd i gael mwy o ddelweddau wedi'u cymryd neu eu hatgyfeirio i Offthalmoleg ar gyfer asesiad gydag offer gwahanol.

2 Penawdau Ystadegau 2019-20

Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu gweithgarwch o fis Ebrill 2019 i fis Mawrth 2020 yn gynhwysol.

- Cwmpas y rhaglen oedd 60.3% o fewn 12 mis (ar 31 Mawrth 2020)
- Y gyfradd dderbyn o ran apwyntiadau sgrinio a gynigiwyd oedd 80.9% (ar 31 Mawrth 2020).

Rhwng 1 Ebrill 2019 a 31 Mawrth 2020:

Dyddiad: Tachwedd 2021	Fersiwn: 1	Tudalen: 7 o 24
------------------------	------------	-----------------

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

- cafwyd 13,360 o atgyfeiriadau ychwanegol ar gyfer pobl a oedd newydd gael diagnosis o ddiabetes neu a oedd newydd gofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru
- gwahoddwyd 136,088 o unigolion i sgrinio'r llygaid
- aeth 110,087 o unigolion i glinigau sgrinio llygaid (gan gynnwys pobl a aeth ar fwy nag un achlysur)
- Nid oedd 19.1% o'r rhai a wahoddwyd wedi mynd i apwyntiad sgrinio llygaid DESW
- Nododd DESW 116,009 o ganlyniadau sgrinio, gan gynnwys 4,181 (3.6%) a nodwyd fel rhai 'annigonol'
- Nododd DESW bresenoldeb rhywfaint o retinopathi diabetig mewn 35,157 o unigolion (30.3% o'r rhai a sgriniwyd)
- Nodwyd bod gan 4,156 o bobl (3.6% o'r rhai a gafodd ganlyniad sgrinio) retinopathi diabetig a allai fygwth golwg a'u hatgyfeirio gan DESW i Offthalmoleg ar gyfer asesiad arbenigol
- Drwy gydol 2019-20, roedd cwmpas y sgrinio a'r amseroedd aros ar gyfer ailalw yn is na'r safon, gydag amrywiad o ran amseroedd aros mewn ardaloedd daearyddol gwahanol.

O ganlyniad i bandemig y Coronafeirws (Covid-19), cafodd darpariaeth clinig sgrinio DESW ei oedi ar 18 Mawrth 2020. Parhaodd y rhaglen i baratoi canlyniadau sgrinio ar gyfer yr holl achosion a oedd yn weddill, gan oedi'r ddarpariaeth arferol yn llawn ar 3 Ebrill 2020, pan oedd y gwaith hwn wedi'i gwblhau.

3 Data

3.1 Cwmpas

Y Safon: Dylai isafswm o 80% o gyfranogwyr gweithredol cymwys gael canlyniad a gofnodwyd yn y 12 mis diwethaf.

Mae cwmpas wedi'i ddiffinio fel y ganran o gyfranogwyr gweithredol cymwys, ar adeg benodol, sydd â chanlyniad a gofnodwyd yn y 12 mis blaenorol. Mae cyfranogwyr anghymwys yn cynnwys y rhai heb unrhyw ganfyddiad o oleuni yn y ddau lygad (sy'n gwbl ddall). Mae cyfranogwyr anweithredol yn cynnwys y rhai sydd o dan ofal gwasanaeth llygaid

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

mewn ysbyty, neu sydd wedi dewis 'optio allan' o sgrinio llygaid yn ystod y cyfnod.

Parhaodd twf y gwasanaeth yn ystod 2019-20 ar gyfradd o 4%, gyda 13,360 o atgyfeiriadau eraill wedi'u derbyn gan y rhaglen ar gyfer pobl a gafodd ddiagnosis o ddiabetes neu'n cofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru.

Gwahoddodd DESW 136,088 o gyfranogwyr i sgrinio llygaid, gyda 110,087 o unigolion yn mynd i'n clinigau (gan gynnwys pobl a aeth ar fwy nag un achlysur). Cyfradd diffyg presenoldeb y gwasanaeth, i'r bobl hynny nad ydynt yn derbyn eu gwahoddiad sgrinio, oedd 19.1% sy'n gyson â blynyddoedd blaenorol.

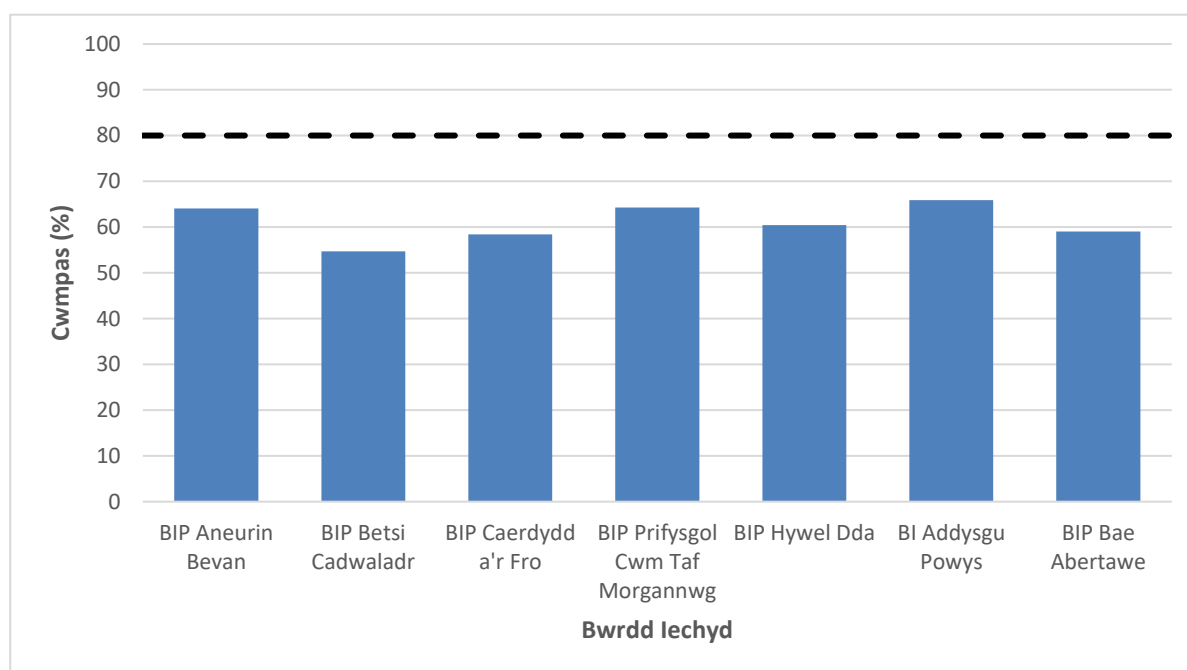
Ni chyrhaeddwyd y safon cwmpas naill ai ledled Cymru nac ar gyfer unrhyw fwrdd iechyd unigol. Mae hyn o ganlyniad i gapasiti o ran clinigau sgrinio a'r nifer cynyddol o bobl o fewn ein poblogaeth weithredol gymwys ledled Cymru.

Tabl 1: Cwmpas sgrinio llygaid diabetig yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Cyfranogwyr gweithredol cymwys	Canlyniadau a gofnodwyd	Cwmpas (%)
BIP Aneurin Bevan	36,609	23,471	64.1%
BIP Betsi Cadwaladr	38,974	21,307	54.7%
BIP Caerdydd a'r Fro	24,251	14,168	58.4%
BIP Cwm Taf Morgannwg	28,110	18,077	64.3%
BIP Hywel Dda	23,260	14,057	60.4%
BI Addysgu Powys	7,381	4,861	65.9%
BIP Bae Abertawe	22,171	13,087	59.0%
Cymru Gyfan	182,197	109,898	60.3%

Mae cyfanswm Cymru yn cynnwys nifer bach o gyfranogwyr lle nad yw'r Bwrdd Iechyd wedi'i gofnodi

Siart 1: Cwmpas sgrinio llygaid diabetig yn ôl bwrdd iechyd

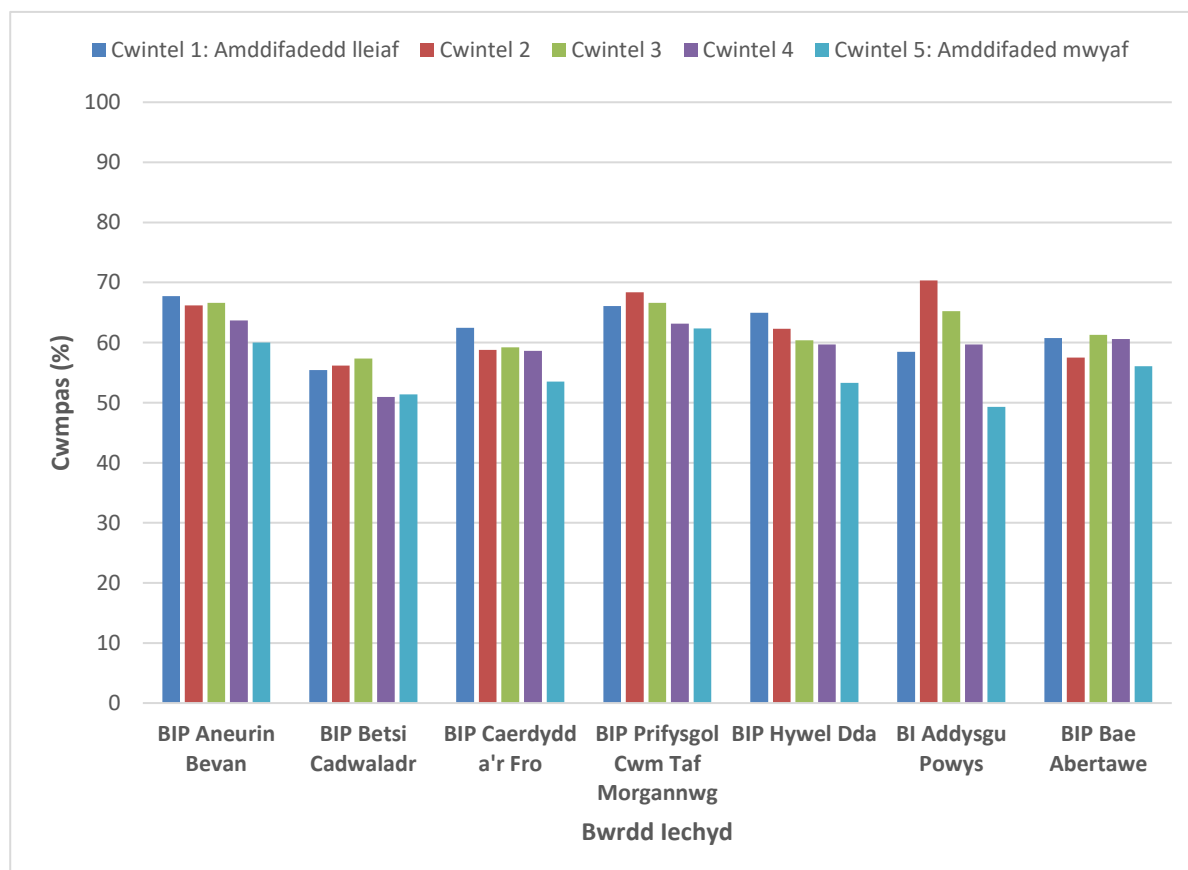

Mae Tabl 2 a siart 2 yn dangos y wybodaeth am gwmpas a ddisgrifir yn ôl cwntel amddifadedd. Mae mynd i'r afael ag anghydraddoldebau yn flaenoriaeth iechyd cyhoeddus allweddol i gefnogi iechyd a llesiant da ar draws y boblogaeth gyfan. Ar lefel Cymru gyfan, y gwahaniaeth o ran cwmpas rhwng y mwyaf a'r lleiaf difreintiedig yw 7.2%.

Tabl 2: Cwmpas yn ôl cwintel amddifadedd

Bwrdd Iechyd	Lleiaf difreintiedig 1	2	3	4	Mwyaf difreintiedig 5	Cyfanswm
BIP Aneurin Bevan	67.7%	66.2%	66.6%	63.7%	60.0%	64.1%
BIP Betsi Cadwaladr	55.4%	56.2%	57.3%	51.0%	51.4%	54.7%
BIP Caerdydd a'r Fro	62.5%	58.8%	59.2%	58.6%	53.5%	58.4%
BIP Cwm Taf Morgannwg	66.1%	68.4%	66.6%	63.2%	62.3%	64.3%
BIP Hywel Dda	65.0%	62.3%	60.4%	59.7%	53.3%	60.4%
BI Addysgu Powys	58.5%	70.3%	65.2%	59.7%	49.3%	65.9%
BIP Prifysgol Bae Abertawe	60.7%	57.5%	61.3%	60.6%	56.1%	59.0%
Cymru Gyfan	61.9%	61.6%	61.8%	59.8%	57.2%	60.3%

Siart 2: Cwmpas yn ôl cwintel amddifadedd

3.2 Nifer y rhai a gafodd eu sgrinio

Tabl 3: Nifer y rhai a gafodd eu sgrinio fesul Bwrdd Iechyd

Bwrdd Iechyd	Gwahoddwyd	Aethpwyd	Canran y rhai a gafodd eu sgrinio (%)
BIP Aneurin Bevan	29,442	23,649	80.3%
BIP Betsi Cadwaladr	26,781	21,971	82.0%
BIP Caerdydd a'r Fro	17,644	14,123	80.0%
BIP Cwm Taf	22,536	18,385	81.6%
BIP Hywel Dda	17,197	14,170	82.4%
BI Addysgu Powys	6,083	5,164	84.9%
BIP Bae Abertawe	16,313	12,622	77.4%
Cymru Gyfan	136,088	110,087	80.9%

Mae cyfanswm Cymru yn cynnwys nifer bach o gyfranogwyr lle nad yw'r Bwrdd Iechyd wedi'i gofnodi

3.3 Cynnig sgrinio'n amserol

Y Safon: Dylai isafswm o 95% o gyfranogwyr gweithredol cymwys gael cynnig apwyntiad ailalw o fewn 12 mis i'w canlyniad sgrinio diwethaf.

Mae 97% o gyfranogwyr sy'n cael eu sgrinio yn cael eu hailalw ar gyfer sgrinio DESW, yn hytrach na chael eu hatgyfeirio i Offthalmoleg. Mae'r mwyafrif helaeth (95%) yn cael eu gosod ar lwybr ailalw rheolaidd, sy'n golygu y dylent gael eu sgrinio o fewn 12 mis i'w canlyniad sgrinio diwethaf. Mae cyfranogwyr nad ydynt yn mynd i'w hapwyntiad sgrinio hefyd yn cael llythyr atgoffa ac yn cael cynnig ailalw rheolaidd mewn 12 mis.

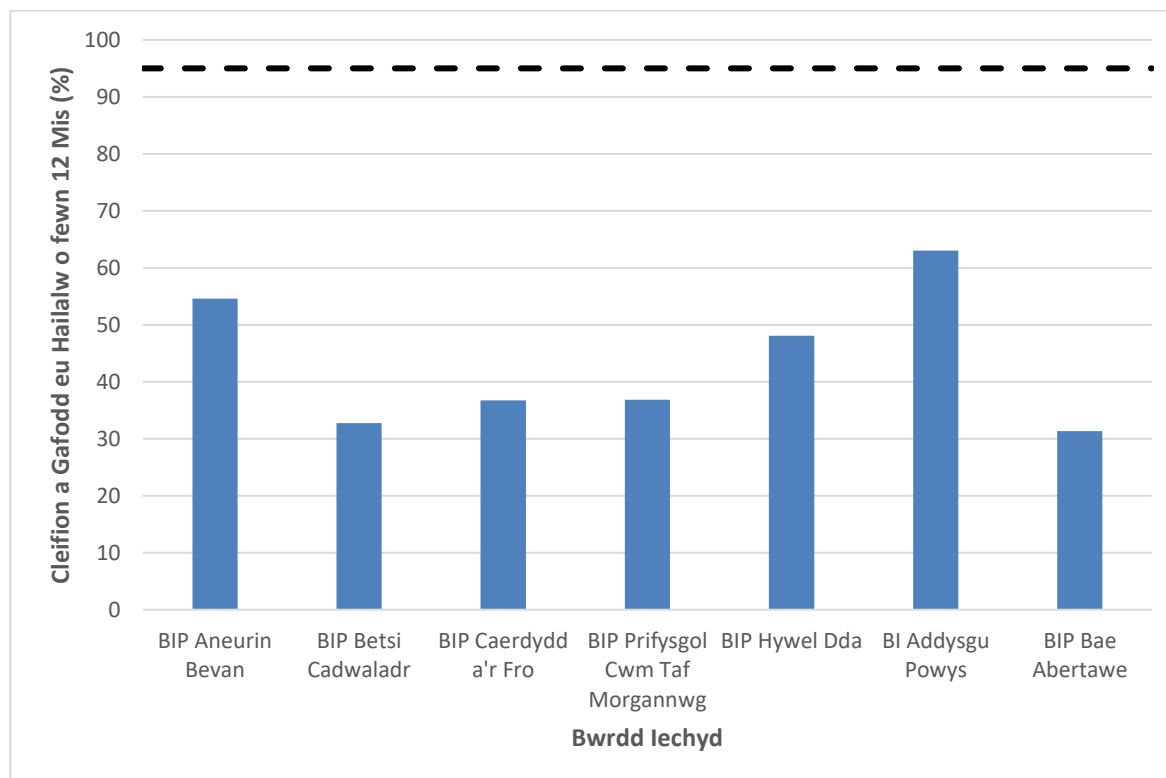
Ni chyrhaeddwyd y safon hon naill ai ledled Cymru nac ar gyfer unrhyw fwrdd iechyd unigol. Mae hyn o ganlyniad i gapasiti o ran clinigau ledled Cymru. Mae amseroedd aros am apwyntiadau sgrinio yn amrywio rhwng ardaloedd byrddau iechyd, gyda'r apwyntiadau'n cael eu cynnig fel arfer rhwng 14 a 18 mis ar ôl y canlyniad sgrinio diwethaf.

Tabl 4: Cyfranogwyr a gafodd eu hailalw o fewn 12 mis yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Ailalw a gynigiwyd	Cynigiwyd yr ailalw o fewn 12 mis	%
BIP Aneurin Bevan	25,198	13,760	54.6%
BIP Betsi Cadwaladr	20,842	6,824	32.7%
BIP Caerdydd a'r Fro	13,691	5,029	36.7%
BIP Cwm Taf Morgannwg	18,401	6,781	36.9%
BIP Hywel Dda	13,782	6,626	48.1%
BI Addysgu Powys	5,217	3,289	63.0%
BIP Bae Abertawe	13,076	4,099	31.3%
Cymru Gyfan	110,351	46,408	42.1%

Mae cyfanswm Cymru yn cynnwys nifer bach o gyfranogwyr lle nad yw'r Bwrdd Iechyd wedi'i gofnodi

Siart 3: Cyfranogwyr a gafodd eu hailalw o fewn 12 mis yn ôl bwrdd iechyd

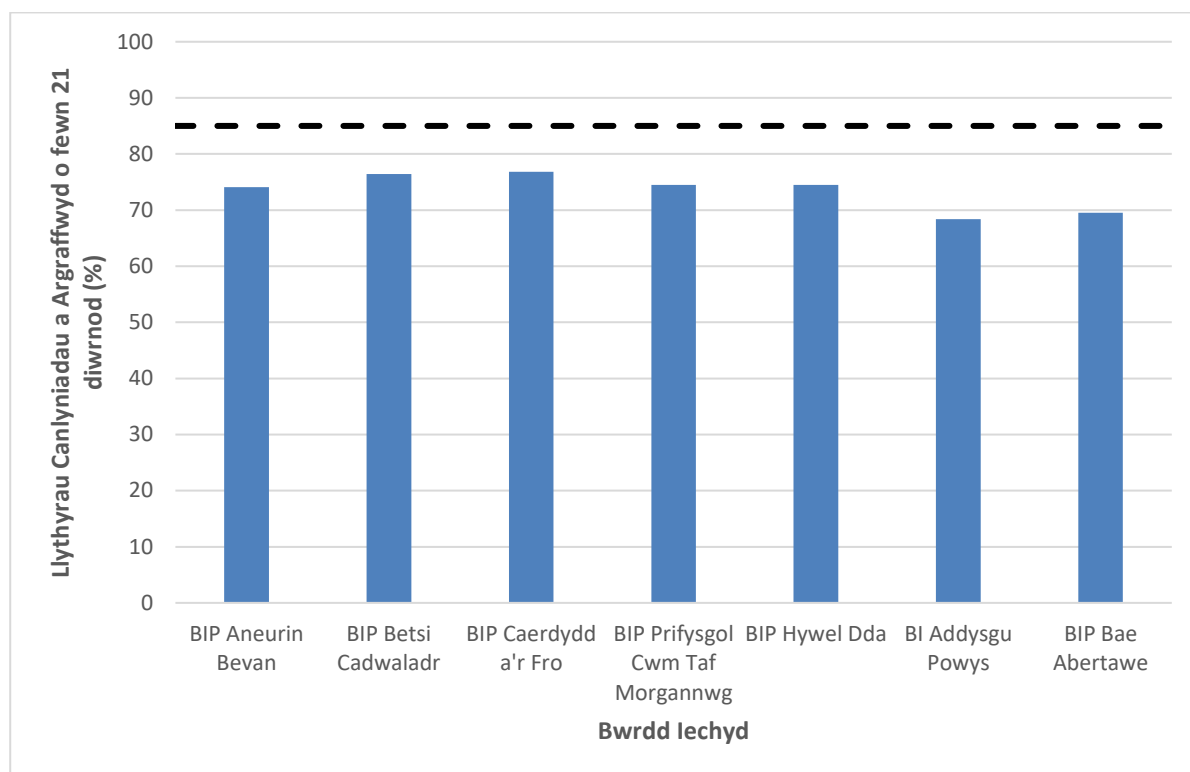
3.4 Adroddiad ar ganlyniadau sgrinio

Y Safon: Dylai isafswm o 85% o lythyrau canlyniadau cyfranogwyr gael eu hargraffu o fewn 21 diwrnod calendr i'r apwyntiad sgrinio.

Yn ystod y cyfnod hwn ni chafodd y safon hon ei chyrraedd oherwydd y capasiti yn y gwasanaeth. Mae hyn wedi'i gywiro ac mae'r safon hon bellach yn cael ei chyrraedd yn gyson.

Tabl 5: Llythyrau canlyniadau a argraffwyd yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Llythyrau canlyniadau a argraffwyd	Canlyniadau a argraffwyd o fewn 21 diwrnod	%
BIP Aneurin Bevan	24,867	18,414	74.1%
BIP Betsi Cadwaladr	22,632	17,296	76.4%
BIP Caerdydd a'r Fro	14,731	11,309	76.8%
BIP Cwm Taf Morgannwg	19,548	14,526	74.5%
BIP Hywel Dda	15,033	11,191	74.5%
BI Addysgu Powys	5,459	3,740	68.4%
BIP Bae Abertawe	13,739	9,539	69.5%
Cymru Gyfan	116,009	86,015	74.2%

Siart 4: Llythyrau canlyniadau a argraffwyd yn ôl bwrdd iechyd

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

3.5 Retinopathi a nodwyd

Mae Tabl 5 yn dangos nifer a chyfran y cyfranogwyr ym mhob ardal bwrdd iechyd y mae eu canlyniad sgrinio yn dangos unrhyw retinopathi neu ddim retinopathi. Mae'r ffigurau Cymru Gyfan yn dangos na chafodd 66.1% o'r boblogaeth a sgriniwyd ledled Cymru unrhyw retinopathi wedi'i nodi o'u sgrinio.

Mae'r ffigur sy'n dangos 'unrhyw retinopathi' yn cynnwys presenoldeb pob gradd retinopathi: o retinopathi ysgafn, cefndirol i retinopathi ymledol sy'n ei gwneud yn ofynnol atgyfeirio i'r ysbyty ar frys. Gall presenoldeb a difrifoldeb retinopathi amrywio yn dibynnu ar lefel glwcos gwaed y person dros amser. Gall unigolyn sydd yn y categori 'unrhyw retinopathi' mewn un flwyddyn symud i 'dim retinopathi' yn y digwyddiad sgrinio nesaf.

Mae'r categori 'annigonol' yn ymwneud â'r cyfranogwyr hynny sydd wedi mynd i gael eu hasesiad sgrinio llygaid, ond ni fu'n bosibl cofnodi ffotograff clir o'u retina er mwyn gallu gwneud y graddio. Un enghraifft o hyn fyddai oherwydd bod gan y cyfranogwr gataract sy'n cuddio'r retina rhag ei weld, neu lle cafwyd problemau technegol gyda'r camera. Gall cyfranogwyr â delweddau annigonol naill ai gael eu hatgyfeirio i'r Gwasanaeth Llygaid Ysbyty neu eu hailalw i gael eu sgrinio, yn dibynnu ar amgylchiadau unigol.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

Tabl 6: Dadansoddiad o bresenoldeb retinopathi yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Canlyniadau a gofnodwyd	Dim retinopathi	%	Unrhyw retinopathi	%	Delwedd annigonol	%
BIP Aneurin Bevan	24,867	16,654	66.97	7,351	29.56	845	3.40
BIP Betsi Cadwaladr	22,632	15,138	66.89	6,667	29.46	867	3.83
BIP Caerdydd a'r Fro	14,731	9,682	65.73	4,577	31.07	549	3.73
BIP Cwm Taf Morgannwg	19,548	12,844	65.70	5,907	30.22	652	3.34
BIP Hywel Dda	15,033	9,781	65.06	4,640	30.87	633	4.21
BI Addysgu Powys	5,459	3,658	67.01	1,649	30.21	180	3.30
BIP Bae Abertawe	13,739	8,909	64.84	4,366	31.78	455	3.31
Cymru Gyfan	116,009	76,666	66.1%	35,157	30.3	4,181	3.6%

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	--

Mae'r data isod yn rhoi rhagor o fanylion am y ffigurau a ddangosir yn nhabl 5. Fel y gellir gweld, er bod gan 30.3% o gyfranogwyr a sgriniwyd ledled Cymru rywfaent o retinopathi, mae gan gyfran lai o lawer retinopathi sy'n bygwth golwg, a allai ei gwneud yn ofynnol atgyfeirio i wasanaeth llygaid ysbyty ar gyfer asesiad a thriniaeth arbenigol.

Tabl 7: Canlyniadau retinopathi yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Retinopathi/ macwlopathi sy'n bygwth golwg	% o'r boblogaeth ddiabetig a sgriniwyd â retinopathi/m acwlopathi sy'n bygwth golwg yn ôl Bwrdd Iechyd	Retinopathi/ macwlopathi difrifol *	% o'r boblogaeth ddiabetig a sgriniwyd â retinopathi/ma cwlopathi difrifol yn ôl Bwrdd Iechyd
BIP Aneurin Bevan	1,326	5.33	102	0.41
BIP Betsi Cadwaladr	1,300	5.74	119	0.53
BIP Caerdydd a'r Fro	996	6.76	69	0.47
BIP Cwm Taf Morgannwg	1,201	6.14	92	0.47
BIP Hywel Dda	877	5.83	85	0.57
BI Addysgu Powys	301	5.51	20	0.37
BIP Bae Abertawe	980	7.13	98	0.71
Cymru	6,981	6.0%	585	0.5%

* nifer y bobl â retinopathi/macwlopathi sy'n bygwth golwg sy'n ddifrifol – noder, mae'r cyfranogwyr hyn yn ymddangos yn y categori sy'n bygwth golwg a'r categori difrifol.

3.6 Atgyfeiriadau i Offthalmoleg

Mae DESW yn atgyfeirio cyfranogwyr i Offthalmoleg ar sail frys a rheolaidd, yn dibynnu ar ddifrifoldeb eu retinopathi.

O'r rhai a gafodd radd retinopathi diabetig a allai fygwth golwg, cafodd cyfanswm o 4,156 o bobl (3.6% o'r rhai a gafodd ganlyniad sgrinio) eu hatgyfeirio gan DESW i Offthalmoleg ar gyfer asesiad arbenigol. Roedd mwyafrif yr atgyfeiriadau hyn (86.0%, 3,646 o atgyfeiriadau unigol) yn rhai rheolaidd.

O fis Ebrill 2018, mae gan y gwasanaeth safon o 95% o gyfranogwyr â chanlyniad retinopathi diabetig brys (R3A – retinopathi ymledol gweithredol) yn cael eu hatgyfeirio i Offthalmoleg o fewn dwy wythnos i'w hapwyntiad sgrinio. Mae Tabl 7 yn crynhoi perfformiad yn erbyn y safon hon yn ôl bwrdd iechyd.

Tabl:8 Atgyfeiriadau brys ar gyfer retinopathi ymledol gweithredol (R3A) i offthalmoleg o fewn 14 diwrnod yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Nifer yr atgyfeiriadau R3A brys a wnaed	Atgyfeiriadau R3A a wnaed o fewn 14 diwrnod	%
BIP Aneurin Bevan	97	88	90.7%
BIP Betsi Cadwaladr	115	103	89.6%
BIP Caerdydd a'r Fro	67	61	91.0%
BIP Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	89	84	94.4%
BIP Hywel Dda	84	77	91.7%
BI Addysgu Powys	19	17	89.5%
BIP Bae Abertawe	95	86	90.5%
Cymru Gyfan	569	518	91.0%

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	---

Mae Tabl 8 yn dangos nifer yr atgyfeiriadau brys a wnaed gan DESW yn ystod 2019-20. Ar lefel Cymru gyfan, roedd 59% o'r atgyfeiriadau brys yn ymwneud â retinopathi diabetig, ac roedd 41% yn ymwneud â materion eraill a nodwyd (tabl 9).

Tabl 9: Pob atgyfeiriad brys i offthalmoleg yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Pob atgyfeiriad i Offthalmoleg ar gyfer RD	Pob atgyfeiriad brys i Offthalmoleg ar gyfer niweidiau eraill *	Cyfanswm yr atgyfeiriadau brys
BIP Aneurin Bevan	105	88	193
BIP Betsi Cadwaladr	120	87	207
BIP Caerdydd a'r Fro	68	51	119
BIP Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	91	59	150
BIP Hywel Dda	89	50	139
BI Addysgu Powys	20	26	46
BIP Bae Abertawe	102	49	151
Cymru Gyfan	595	410	1005

* Os, wrth asesu delwedd ar gyfer retinopathi diabetig, bydd y graddiwr yn sylwi ar fater nad yw'n ymwneud â diabetes, efallai y bydd hyn hefyd yn ysgogi atgyfeiriad rheolaidd neu frys.

4 Diffiniadau

Mae'r adran hon yn rhoi rhagor o fanylion am y cyfrifiadau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn.

Gweithredol cymwys

Mae'r diffiniad o'r boblogaeth weithredol gymwys yn cynnwys cyfranogwyr yn y cyflyrau canlynol:

- Aros am apwyntiad/triniaeth sgrinio
- Yn cael eu sgrinio / graddio
- O dan ofal Offthalmoleg ar gyfer cyflyrau nad ydynt yn rhai diabetig
- Nodwyd fel dychwelwyd drwy swyddfa'r post

Mae'r boblogaeth weithredol gymwys yn eithrio cyfranogwyr ataliedig ac anweithredol:

Ataliedig

- O dan ofal offthalmoleg ar gyfer retinopathi diabetig
- Gohiriwyd y sgrinio
- Anabledd corfforol/dysgu neu feddyliol dros dro
- Sgrinio wedi'i wrthod
- O dan 12 oed

Anweithredol:

- Wedi optio allan o sgrinio
- Yn anffit yn feddygol
- Dim canfyddiad o olau yn y ddau lygad
- Salwch angheuol
- Ymadawedig
- Rhyddhawyd
- Wedi symud allan o'r ardal
- Ddim yn ddiabetig bellach
- Anabledd corfforol/dysgu/meddyliol parhaol
- Wedi cofrestru'n ddall

Canran y rhai a gafodd eu sgrinio

Canran y rhai a gafodd eu sgrinio: % y cyfranogwyr cymwys sydd wedi mynd i wahoddiad sgrinio.

Mae canran y rhai sy'n cael eu sgrinio ar gyfer llygaid diabetig yn cael ei bennu o fewn egwyddorion dewis gwybodus a safon o 80% o gyfranogwyr yn mynd i ddigwyddiad sgrinio digidol lle mae delweddau'n cael eu cofnodi.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	---

Enwadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys sydd wedi cael cynnig apwyntiad sgrinio rhwng dechrau'r mis a diwedd y mis.

Rhifiadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys sydd wedi mynd i apwyntiad sgrinio rhwng dechrau'r mis a diwedd y mis. Mae hyn yn cynnwys cyfranogwyr a aeth i'r apwyntiad ond nid oedd modd cymryd ffotograff am resymau technegol a chyfranogwyr nad oeddent yn gallu cydymffurfio â'r weithdrefn sgrinio.

Cwmpas

Cwmpas: % carfan a ddiffinnir o gyfranogwyr gweithredol cymwys â chanlyniad a gofnodwyd yn y 12 mis diwethaf

Enwadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys fel y'u cofnodwyd ar ddiwedd y mis.

Rhifiadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys ar ddiwedd y mis, y cafodd llythyr canlyniad ei argraffu iddynt o fewn y 12 mis blaenorol.

Bwrdd Iechyd

Dyma fwrdd iechyd preswyl y cyfranogwr.

Gwahoddwyd

Cyfranogwyr sy'n cael apwyntiad a gynigiwyd gyntaf (heb ei ganslo gan y rhaglen), o fewn mis yr adroddiad.

Profwyd

Nifer y cyfranogwyr â chanlyniad graddio terfynol.

Retinopathi/Macwlopathi sy'n Bygwth Golwg

Yn cynnwys canlyniadau graddio sy'n nodi retinopathi cyn ymledol neu ymledol: R2M0, R2M1, R3AM0, R3AM1, R3SM1. Mae hefyd yn cynnwys canlyniad graddio o retinopathi cefndirol bach gyda macwlopathi R1M1.

Retinopathi/Macwlopathi Difrifol

Yn cynnwys canlyniadau graddio sy'n nodi retinopathi difrifol (ymledol): R3AM0, R3AM1.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2019-20
--------------------------------------	---

5 Tîm Cynhyrchu

Mae'r tîm cynhyrchu ar gyfer yr adroddiad hwn a gyflogir yn Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi'u rhestru isod:

Jude Kay	Pennaeth y Rhaglen: Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru
Helen Clayton	Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Gavin Bhakta	Uwch-ddadansoddwr Gwybodeg a Data
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Heather Lewis	Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus
Sikha de Souza	Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus
Hannah Lindsay	Rheolwr Cyfathrebu
Alex Stevens	Dadansoddwr Gwybodeg a Data
Rhys George	Cofus Cyf (Cyfieithiad Cymraeg)

Nid yw'r adroddiad hwn yn cael ei gyhoeddi fel Ystadegau Swydddogol